

**Міністерство охорони здоров"я України
КВІЗ КОР "Чорнобильський медичний коледж"**

Папка № 7

**Методичні рекомендації
для самостійної позааудиторної роботи
з української мови
(за професійним спрямуванням)**

Тема *"Синтаксичні норми сучасної
української літературної мови.
Складні випадки керування та узгодження
у професійному мовленні"*

Спеціальність: 223 Медсестринство

Спеціалізація: Лікувальна справа

**Підготувала
викладач укр. мови
Т.М.Малюченко**

м. Яготин

I. Тема. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови. Складні випадки керування та узгодження у професійному мовленні

II. Актуалізація теми. . Кожен спеціаліст повинен вміти користуватися синтаксичними нормами у професійному спілкуванні, правильно використовувати синтаксичні конструкції при складанні документів.

III. Учбові цілі. В результаті самостійної роботи студент повинен **знати:**

- основні види скорочень;
- правила скорочення слів та правопису графічних та лексичних скорочень;

уміти:

- користуватись правилами скорочення при укладанні документів.

ІУ. Рекомендована література.

А.М. Медведюк. Практикум з ділової української мови.
К.,2002, стор. 93-98

У. Матеріали для опрацювання.

У.1. Базові знання, уміння, необхідні для опрацювання теми.

<i>Дисципліна</i>	<i>Знати</i>	<i>Уміти</i>
Українська мова	Орфоепічні та морфологічні норми сучасної української мови	Дотримуватись орфоепічних та морфологічних норм української мови Уміти користуватися правилами переносу та скорочення

У. Матеріали для опрацювання

Синтаксичні особливості

професійних текстів

Грамотність висловлювання, володіння професійною лексикою, доречність вибору слова – це компоненти фахового спілкування.

Вибір слова залежить від контексту. Ділове спілкування передбачає інтенсивне вживання термінів та професійної лексики. Але необхідно мати відомості не лише про термін, а й про його тздащтність сполучатися з іншими словами. Дослідження явища сполучуваності слів спрямоване на пошук правил, які б організовували елементи мови у висловлювання.

Термін **контекст** (для слова) вживаємо у значенні “умови вживання слова”. Сенс контексту (словосполучень, речень чи ширшого тексту) не дорівнює сумі значень лексичних елементів, з яких він складається. Узагальнено функції контексту зводяться до утворення смыслу.

Сполучуваність – це здатність слова вступати в зв’язки з іншими словами в тексті.

Під впливом лексичних і граматичних обмежень сполучуваності у мові формуються усталені моделі поєднання слів. Тому розрізняють лексичну (поняттєву) і синтаксичну сполучуваність, які тісно взаємопов’язані. Приклади сталих виразів: *дотримуватися гігієни, перебувати на обліку, поточний рік, перебіг хвороби, супровідні відчуття, протягом (упродовж) тижня.*

Особливості сполучуваності слів у потоці мовлення визначають специфіку, своєрідність національної мови. Саме сполучення слів викликають труднощі при перекладі з мови на мову, змушують підбирати

еквіваленти не до окремих слів, а до виразів. Так, наприклад, українці з рідної на інші мови “перекладають”, росіяни “переводять”, поліки “перетлумачують” (przetłumaczyc), німці “пересаджують”, англійці “передають” (to transiate).

Ще більш яскраво національна специфіка мови проявляється через сполучуваність слів у близькоспоріднених мовах, зокрема, в українській та російській, порівняйте:

брати участь	- принимать участие
довести теорему	- доказати теорему
перекласти текст	- переводить текст

Хоч у російській мові є слова *брать, довести, перекладывать*, а в українській *приймати, доказати, переводити*, однак моделі сполучуваності цих слів у кожній з мов різні.

Як бачимо, дотримання норм лексичної сполучуваності має велике значення, особливо в умовах білінгвізму, коли інтерференція однієї мови на іншу найвідчутніша саме у слововживку.

Синтаксис як окремий розділ граматики має своїм об’єктом закономірності сполучення слів у зв’язному мовленні.

Основні особливості синтаксису

фахового тексту:

Нормативні речення, як правило повні. Характерною є пов’язаність речень в абзацах і самих абзаців між собою. Традиціями закріплений у цих текстах прямий порядок слів, що передає загальний зміст речення. Він полягає в тому, що:

- підмет ставиться перед присудком;
- узгоджене означення – перед означуваним словом;
- неузгоджене – одразу ж після нього:
- вставні слова ставляться на початку речення, вказуючи на висловлене раніше. Вони систематизують виклад, служать для пояснення окремих слів і словосполучень, відсилають до джерел та ін.

З метою економічності вислову й точності відтворення думки в тексті часто вживають дієприкметникові і дієприслівникові звороти у межах простого речення. Однак просте речення не завжди може відобразити складність взаємозв’язків між фактами, їх послідовність; тоді доводиться вдаватися до складних складнопідрядних речень. Причому означальні підрядні речення у межах складного звичайно ставляться поряд з тим іменником, до якого вони належать; з”ясу вальні підрядні речення найчастіше стоять поряд із присудком. Обставинне підрядне речення розміщується перед головним або слідом за ним: якщо треба наголосити обставини реалізації дії; підрядне речення ставиться попереду; якщо ж підрядне речення пояснює, посилює головну, то його можна вставити і після головного

Саме ці засоби дають змогу досягти чіткої і логічної синтаксичної будови фахового тексту.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

Перепишіть, вставляючи пропущені сполучні голосні. Складіть прості і складні речення з цими словами:

Житт...пис, сам...вчитель, прац...здатність, звук...влюблена, шлак...блок, овоч...сховище, кров...обіг, земл...трус,

Завдання 2

Складіть речення із словосполученнями.

Завдяки наданим послугам, розписатися про отримання, виступити на захист, заходи для попередження

Завдання 3

Перекладіть українською мовою.

По приказу
По заказу
По требованию
По собственному желанию
По поручению
По закону
Послать по почте
Пришлось по вкусу
Прийти по делу
По последней моде
Учебник по языку
Идти по улице
По инициативе

Завдання 4

Запишіть словосполучення, добираючи з дужок найбільш точне слово.

Виборча (компанія, кампанія); (діставати, здобувати, набувати) освіту; (обіймати, осягати, посідати) посаду; (ґрунтовне, вичерпне, всебічне) видання; (оплачувати, сплачувати, платити) борги; (доступний, досяжний, зрозумілий) виклад.